СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLIX. Ч. 39. Джерзі Ситі, Н. Дж., середа, 19-го лютого 1941. No. 39. Jersey City, N. J., Wednesday, February 19, 1941. VOL. XLIX.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЧИСТКА В УЧИТЕЛЬСЬКИХ ЮНІЯХ

ШІКАГО. — На конвенції американської учительської федерації шляхом голосовання викинено з федерації три учительські юнії, дві з Ню Йорку, а одну з Філядельфії, за те, що вони були просяклі комунізмом. До нюйорських юній належить льокаль ч. 5 і льокаль ч. 537, а філядельфійська юнія носить число 192. Всі вони разом мають 8,000 членів. Конвенція заявила, що існування тих льокалів є шкідливе для розвою демократії в навчанні.

ЗАСУД БРАВДЕРА ПОТВЕРДЖЕНИЙ.

ВАШИНГТОН. — Найвищий суд потвердив засуд Ерла Бравдера, комуністичного провідника в Америці. Минулого року його потягнено перед суд за те, що він на фальшованій пашпорт їздив пару разів до Европи, в тім до Совєтів. Його за те засуджено на чотири роки тюрми і на дві тисячі долярів кари. Він зробив апель до найвищого суду і за окупом до часу жив на волі. Тепер найвищий суд потвердив засуд і Бравдер до 20 днів мусить зголоситись до тюремних властей, щоб відсидіти кару. Одинокою його надією моглоб бути улаксавлення з боку президента, або відновлення апелю в найвищім суді. Але, як говорять знавці, ні на одно, ні на друге не заноситься.

На два роки тюрми засуджено другого комуністичного провідника, Вайнера, що також їздив на фальшивий пашпорт, подаючи, що він роджений в Атлантик Ситі, Н. Й., хоч фактично він роджений в Росії. Вайнертови зменшено кару, бо він дуже жалував свого вчинку і заявляв, що з комунізмом зриває.

КРИТИКУЮТЬ ПЛЯН ГУВЕРА.

НЮ ЙОРК. — Заходами комітету помочи Америці, шляхом помочи аліянтам, відбувся мітінґ ми[illegible] гостро таврували Гувера за те, що він веде вперту кампанію в Америці, щоб помагати харчами „пятьом малим демократіям", які підбив Гітлер. Бесідники говорили, що Гувер зовсім безпотрібно так побивається за згаданими демократіями, бо ті демократії мають свої леґальні уряди за границею і ті уряди самі можуть сказати, чого їхнім краям найбільше потрібно. Інші бесідники підкреслили, що Велика Британія не може допустити харчів до підбитих країв, бо хоч як воно сумне, але ті підбиті краї під німецьким примусом мусять працювати на Німеччину. Гітлер мусить стати вязнем своїх власних підбоїв, говорили бесідники.

НІМЦІ МУСЯТЬ КОРМИТИ ПІДБИТІ КРАЇ.

ВАШИНГТОН. — Підсекретар стейту Сомнер Велес заявив, що німці мусять кормити ті краї, які вони підбили. За них вони морально відповідальні. Все переможець разом з правами над даним краєм перебирає відповідальність за його долю. Таке наказує звичайна мораль і міжнародне право, говорив Велес. Він теж закликав американців, щоб все про це памятали. На запит журналістів, чи Герберт Гувер дістав право від американського уряду переговорювати з чужими урядами в справі посилки харчів до підбитих німцями країв, Велес відповів, що ні, що Гувер це робить на власну руку.

ПЕРЕСТЕРІГАЄ КАНАДУ.

ОТАВА. — Канадійський премієр МекКензі Кінг заявив, що ціла Британська імперія, а з нею Канада, зближаються до дуже напружених часів, в яких всі їх сили мусітимуть взяти участь, щоб відбити ворожі напади. В найближчих місяцях Німеччина цілком певно заатакує британські сили на ріжних відтинках і тоді прийде до рішального змагу.

ПРОТИ ВЕРБУНКУ МЕДИКІВ.

ШІКАГО. — На конгресі медиків бесідники підкресляли, що військові власти повинні рішуче здержатись від поклику до війська студентів, що студіюють медицину, бо медиків для цілої суспільности і для армії в воєнних часах потрібно далеко більше, ніж у нормальні часи. А коли медиків покличуть до війська, то вони не зможуть кінчити своїх студій.

ПРИБУВ ПОЛЬСЬКИЙ АМБАСАДОР.

НЮ ЙОРК. — На кораблі „Ексамбіон", прибув до Америки ново назначений польський амбасадор до Вашингтону Ян Цехановскі. Його на кораблі зустрів американський амбасадор до Польщі, Бидел. Останній тепер перебуває в дома, бо Варшава підбита німцями.

ЗМІНИЛИ БІБЛІЮ.

КАНЗАС СИТІ. — Католицький епископ О'Гара заявив, що в травні ц. р. вийде в англійськім перекладі дещо змінена католицька біблія. Це буде перша зміна в англійськім тексті від 1749. Мова в новім виданні буде сучасна, модерна.

ГРІЗНІ ВОЄННІ ЗАЯВИ У СЕНАТІ

В сенаті розпочалась гаряча дискусія над законопроектом ч. 1776. Настрій поважний і заяви деяких сенаторів приявні слухають з притаєним віддихом. Дискусію розпочав провідник демократичної більшости, сенатор Барклі. Він сказав, що є лиш один спосіб здержати агресивність Гітлера, це є побити його. Коли Америка не поможе Великій Британії побити Гітлера, то котрогось дня нам прийдеться його тут, в Америці, побивати. Подібне говорили сенатори Томас і Пепер. Останній заявив, що Америка ніколи не допустить до того, щоб Англія впала, без огляду, чи це потягне за собою війну, чи ні. Ще виразніше про це сказав сенатор Остин, який заявив, що коли треба буде піти до війни, то Америка піде, щоб побити Гітлера. Бо є ще на світі гірші речі від війни, є поневолення, що гірше від смерти, казав він.

ПРЕЗИДЕНТ ПЛЯНУЄ ПОМІЧ АНҐЛІЇ

Президент Рузвелт вже майже певний, що законопроект ч. 1776., на основі якого президент дістане широкі права в справах помочи ріжним воюючим краям, вже перейде. Тому він скликав до себе на наради секретарів — Морґентава, Стимсона, Накса, та директора буджетового бюра Смита — і з ними уладав пляни, як з найбільшим поспіхом помогти Анґлії. Поспіх президента пояснюють ще й тим, що президент мав розмову з прибулим з Европи Ґерім Гопкінсом і той наглив президента поспішати з помочею. Дискусія над законопроектом потреває ще мабуть кілька днів. А коли остаточно сенат його ухвалить, президент його відразу підпише та за виготовленими плянами поплине відразу до Анґлії поміч.

ПАНІ РУЗВЕЛТ ПРО ЩАДЖЕННЯ

Пані Рузвелт заявила, що населення Америки повинно тепер щадити такі продукти, які мають якийсь звязок з підготовкою війни. Господині, говорила вона, повинні обходитись без алюмінієвого кухонного начиння, чоловіки повинні обходитись без нових авт, щоб у той спосіб дати змогу фабрикам їх енерґію присвятити виробам воєнних продуктів. Водночас люди повинні заощаджені гроші складати в державні бонди, за які можна буде виробляти воєнні продукти. По війні люди зможуть продати ті бонди і за них знов собі купувати ріжні корисні і приємні речі. В той спосіб по війні вони будуть оживляти цивільний промисл, бо воєнний буде припинений, говорила пані Рузвелт.

БРИТІЙСЬКІ ЛЕТУНИ ЛІТАЛИ НАД КРАКОВОМ І КАТОВИЦЯМИ, РОЗКИДАЮЧИ ЛЕТЮЧКИ

Населення польських земель, що є під німецькою окупацією, мало нагоду читати відозви, видані в Лондоні, розкинені британськими летунами, що літали над польськими землями, зокрема над Краковом і Катовицями. Звідомлення не подають змісту летучок, але можна легко догадатись, про що там було написане. Кажуть, що дуже можливо, що між британськими летунами були теж і польські, що бються по боці Великої Британії. Не є виключене, що летючки були відозвами польського уряду на вигнанню. З летунського боку це був газардовий лет, бо обіймав 1,800 миль, з чого тільки яких 200 миль було на землях, що не є ворожими, себто на тих, що не є під ворожою окупацією. Тому три місяці бритійці були в Данціґу, але тодішний лет виносив 1,600 миль. Тоді теж і скидувано бомби, чого тим разом не було.

ГОТУЮТЬСЯ НА ВСЯКИЙ ВИПАДОК

В Новій Зеляндії й Австралії робляться великі приготовання до оборони на випадок нападу з боку Японії. Числяться з тим, що війна на Далекому Сході може таки вибухнути кожної хвилини. Зокрема пороблено великі обмеження щодо вживання ґазоліни.

ГРЕКИ ПРОДОВЖУЮТЬ ОФЕНЗИВУ

Італійське звідомлення подає, що в Альбанії іде завзята боротьба. З того, що подають грецькі комунікати, виходить, що так дійсно є. Греки подають далі, що поступають все вперед. При тому згадують за бомбардування італійських позицій британськими летунами.

ІТАЛІЙСЬКЕ СОМАЛІ КОРЧИТЬСЯ

В скорому часі італійці будуть цілковито вигнані з італійського Сомалі, згл. влада в тій італійсько-африканській кольонії перейде в британські руки. День за днем переходить якась італійська місцевість чи пристань до британців.

НОВА МЕШКАЛЬНА СПРАВА. — Багато робітників, занятих у промислах оборони Злучених Держав, має труднощі найти мешкання. На світлині дивне місто, що повстало коло Сан Міґвел, у Каліфорнії, недалеко від жовнірського табору, що тепер будується. Робітники живуть у шатрах і в „трейлерах". „Рент" за шатро виносить $2.50, за „трейлер" $10 на тиждень.

БОЛГАРІЯ ПОГОДИЛАСЬ З ТУРЕЧЧИНОЮ, ЩО СПРИЧИНЯЄ ВЕЛИКІ ЗМІНИ

СОФІЯ. — На болгарсько-турецькій границі стояло досі 600,000 турецького війська, що було готове кожної хвилини розпочати воєнні кроки. Досі панувало переконання, що так буде, коли німецькі війська вступлять до Болгарії, щоб напасти на Грецію. Та тепер, як виглядає, ситуація дещо змінилась, принаймні хвилево. Туреччина такого кроку не зробить, бо заключено з Болгарією договір дружби і ненападу.

Туреччина і Британія далі звязані.

Не зважаючи на цей договір та на те, що Туреччина не піде до війни, як Німеччина зачне воєнні кроки на Балкані, так є, що Туреччина таки далі остає союзником Великої Британії. Можливо, що це заплутане дипльоматичне становище вияснитися трохи пізніше при якійсь іншій нагоді. Але тепер так є, що Туреччина не зробить того, чого по ній надіялось.

Совєти натискали на Туреччину.

Кажуть, що в тому всьому найбільше заважили Совєти. Вони мали відгрожуватись Туреччині, що як вона піде війною проти Німеччини, то вони зажадають звороту деяких провінцій. Кажуть далі, що колиб Совєти не були ставились ворожо до виступу Туреччини проти Німеччини, то Туреччина булаб певно пішла тепер до війни по стороні Анґлії.

Перемога Папена.

В Болгарії тої думки, що в наближенню Туреччини до Болгарії відгравав велику ролю німецький посол до Туреччини фон Папен. Він змагав до того, щоб Німеччина не ввійшла у війну з ніякою балканською державою, а старалась мирним шляхом відокремити Британію від звязку з Балканом.

Переконані, що Греція погодиться.

Націстівські дипльоматичні кола в Болгарії переконані, що супроти нового положення на Балкані Греція прийде до переконання, що їй не можливо далі вести війну і погодиться з Італією. А це, кажуть німці, буде ліквідацією британських впливів в Полудневій Европі. Та це є покищо тільки побожне німецьке бажання.

ПРИКРІ НЕСПОДІВАНКИ.

ЛОНДОН.—Так розуміють британці відомости, що надходять з Балкану, згідно з тим, що передає американський кореспондент, Роберт П. Пост. Не можна сказати, щоби британці не памятали про те, що сама Туреччина заявляла, а це те, що вона піде війною, коли німці вступлять на болгарську землю. В Анґлії довіряли Туреччині як своєму правдивому союзникови на Близькому Сході. І довіряють їй далі. Дехто навіть думає, що те, що сталось, було добре відоме Британії, та що воно тільки переходове, а пізніше може вийти Британії на користь під військовим оглядом. Та так думають дипльомати, а загал бере події такими, якими вони є, що є природне.

В ЮГОСЛАВІЇ РІЖНОЇ ДУМКИ.

БІЛГОРОД. — В Югославії не привязують великої ваги до замирення між Болгарією і Туреччиною. Кажуть, що це має наразі тільки хвилеве значіння. Німеччина, кажуть далі, натискає ще на повне зближення між Болгарією і Югославією. Непорозуміння між тими останніми готові бути вирівнані коштом Греції й Альбанії. Німеччина хотілаб, щоб Югославія остала цілком невтральною. Як розвинуться події, тяжко відгадати. Наразі так є, що Югославія держить, як на неї, дуже велику армію, бо з 500,000 вояків, готових до бою.

ЯПОНІЯ ГОТОВА ПОСЕРЕДНИЧИТИ.

ТОКІО. — Світ повний щораз нових несподіванок, з яких одна важніша другої, хоч часто годі відгадати, що за ними криється. Такою несподіванкою є теж офіційна заява японського уряду, якою він заповів, що якщо воюючі собі того бажали, то Японія готова перебрати на себе ініціятиву в справі замирення і припинення війни. Японія каже, що відчуває як велика держава відповідальність за те, щоб привернути світови мир і цивілізацію. При тому японський уряд спихає відповідальність за війну на Велику Британію і Злучені Держави. Каже, що на Далекому Сході не прийшлоб до війни, колиб Злучені Держави обмежувались до Західньої Гемісфери. Далі Японія твердить, що її приналежність до потрійного союзу була подиктована мировими замірами, а не воєнними.

ВИДАЛИ ПОЛЯКІВ НІМЦЯМ.

ІСТАНБУЛ. — Британський посол сер Гор, що вертає з Румунії до Анґлії, каже, що Румунія видала Німеччині коло 3,000 поляків, що втікали були з Польщі з польським урядом. Ті поляки будуть перевезені до концентраційних таборів у Німеччині.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc., at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016 4-0807

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ВОРОГ ЧИ ПРИЯТЕЛЬ?

Від якогось часу множаться вістки, з котрих можна робити висновок про можливість поважного конфлікту між Японією й Злученими Державами. Власне в звязку з тою можливістю набирає нової ваги питання відносин між Злученими Державами й Росією. Якби так Японія погодилася з Росією за поділ впливів на Далекому Сході, тоді інтереси Америки були поважно загрожені. Це між іншим і штовхає Злучені Держави до докладного розгляду своїх відносин зо совєтською Росією.

Є це питання не легке. Звести його можна до питання: Чи совєтська Росія є для Злучених Держав непримирним ворогом чи їх потенціяльним (можливим) союзником? Деякі факти вказували би на одну можливість, інші на другу.

Коли ворожнеча Японії супроти Злучених Держав насуває Америці думку про Росію як союзницю, то так само ворогування між Японією й Росією насуває Росії думку про можливість союзу з Америкою. Про поважну суперечність інтересів Японії й Росії свідчить російсько-японська війна з початку цього століття, численні сутички між Японією й совєтською Росією на Далекому Сході, а передовсім японсько-китайська війна, в котрій Росія зовсім явно помагала Китаєві. Ця війна Японії в Китаю не є на руку Німеччині, бо вона звязує руки Японії як німецького союзника. Для Німеччини було би багато краще, якби Японія звільнила свої руки в Китаю та могла повести кампанію на полудне від Китаю, загрожуючи там інтересам Великої Британії. Росії така кампанія теж була би на руку, бо, колиб заглаїлася війна Японії в Китаю, Росія не потребувала би давати допомоги Китаєві, могла би задержувати для себе багато воєнних матеріялів, які вона тепер дає Китаєві, а тим самим Росія була би багато сильніша супроти Німеччини.

Це відношення супроти Німеччини є дуже важливим питанням для Росії. Німецько-російський союз вказував би на совєтську Росію як на непримирного ворога Злучених Держав. Правда Гітлер не є певним приятелем Росії, а тим самим і Росія не може легковажити собі Злучених Держав, одначе Сталін знає, що Росія не рівня Німеччині, й тому він годиться з Гітлером, потакує Гітлеровій експанзивній політиці. Він навіть, для замирення Гітлера, купує товари в Злучених Держав і перепродує їх Гітлерові. З цього можна вносити, що Сталін, щоб ще далі замирити Гітлера, готов навіть вжити свої добрі відносини зо Злученими Державами, щоб заставити Японію перервати кампанію в Китаю та скерувати кампанію в південно-західньому напрямі, — всупереч інтересам і Великої Британії й Злучених Держав.

Ось такі можливости намічують останніми часами поважні американські журнали, і то журнали, які ніколи не були без застережень ворожі до совєтської Росії. Вони остерігають Злучені Держави, щоби вони в теперішній мент не панькалися зо совєтською Росією, бо на стільки Росія є потенціяльним союзником Америки, вона принаймні на тільки саме є її потенціяльним ворогом.

ЯКОЮ БУДЕ БУДУЧА БРИТАНІЯ?

Бувший американський амбасадор до Анґлії, Джов Кеннеді, заявив свого часу, що демократія вже перестала існувати в Анґлії, та що так буде далі, без огляду на вислід війни. Під тим розумів Кенеді ту урядову контролю, яка заіснувала в Анґлії наслідком війни. Очевидно, що британські маси не розуміють тої контролі аж в такому змислі, що „демократія перестала існувати". Але з другого боку вони набирають переконання, що передвоєнна економічна і соціяльна система є вже так якби мертва, якби не існувала, та що вона більше не вернеться, а на її місце прийде нова, далеко ліпша. Дехто запитує, чи це має означати соціялізм? На те береться дати відповідь П. М. Ричардс, відомий журналіст.

Отже він твердить, що британське населення зносить усі воєнні недостатки терпеливо й є спосібне до найвищої посвяти в тому переконанню, що таки в Анґлії настануть по війні великі зміни. І то зміни на краще й ліпше. Сам Чорчіл запевнює, що до воєнних цілей Анґлії належить заведення такого соціяльного ладу, в якому „користи і привилеї", якими дотепер тішилося лиш невелике число осіб, мусять бути поширені на далеко більше число населення". А Чорчил є без сумніву під тим оглядом щирий.

У противенстві до того, що сталося в 1918 році, далекойдучі соціяльні зміни є в дійсности вже тепер запевнені. Тепер як вояки так і цивільні особи беруть участь у війні і терплять. Їхнє поважання до давніше „пануючих кляс" майже зникло. І то головно тому, що Британія була неприготована до війни, та що ті „пануючі" не зарадили загальному збентеженню на початку війни. А коли було так зле з воєнними справами, то чому таке саме не має статися зо справами мировими? Чи ціле передвоєнне пригноблення і терпіння були справді конечні? Таких питань є більше і вони вказують на те, що нарід збирається усунути „правлячі кляси" і сам взятися до ведення державних справ або бодай спробує це зробити.

Не революційно настроєні.

Та дивне особливо те, що ось такі думки видаються страшними для консервативно думаючих людей на американськім континенті, але не так дуже для тих управилейованих кляс у самій Британії, що ніби малиб бути позбавлені своїх прав. Причиною цього є та обставина, що ті останні розуміють психольоґічне положення далеко ліпше, як мешканці американського континенту. Вони знають, що британські маси не є революційно настроєні, в звичайнім розумінню ось того слова „революція". Вони тепер знають, що процес зміни буде наступати в упорядкований спосіб, та що буде змагання завести дійсно таку систему, якаб вдоволяла.

Та як будуть ці повоєнні зміни виглядати? У дійсності, можна бути цілком певним того, що вони будуть далеко менше скрайні, як деякі можуть цього побоюватися. Бо одна річ буде однаково очевидна як для робітничого уряду так і для кожного іншого, а саме те, що британська життєва стопа по війні буде залежати в великій мірі від британської спосібности продавати свої продукти заграницею по цінах, які поплачуються. Британія, як це можна передбачити, буде мати з тим поважні трудноці, бо війна обнижить стандард життя інших народів і зменшить їхню спосібність платити за імпорт. Тоді теж наступить страшенне суперництво між експортуючими державами.

Самозрозуміле, що нація, яка в невідповідний спосіб піднесе кошти продукції, а тим самим і ціни, тим самим поставить себе в положення дуже лихого суперника (конкурента) в міжнародній торговлі. Тому булоб навіть нерозумним припускати, що держава, так дуже залежна від експортової торговлі як Анґлія, схотілаб добровільно поповнити економічне самогубство. Торговельно-уніоністичний уряд під проводом Бівина буде за розумний, щоб вбити заграничну торговельну гуску, що несе Анґлії золоті яйця. І з тим мусять числитись усі пляни соціяльних перемін в Анґлії.

Трудноці спільні для всіх.

Під теперішню хвилю є менше клясового антаґонізму в Британії як колинебудь передтим. Трудноці в повоєнній міжнародній торговлі будуть спільні для всіх, як спільні є нинішні воєнні небезпеки.

Щодо податків, то вони певно будуть такі високі, як лиш ними можуть бути, без огляду на те, який уряд буде при владі. Та вони вже є тепер такі, або малощо не такі. Зиски будуть високо оподатковані. Одначе й тут будуть визначені певні границі; зиски, що будуть сягати поза певні границі, не тільки, що самі зникнуть, але теж і бизнеси, що їх продукують. Торговельно свідома Британія знає про це. Можна сподіватися побачити державний соціялізм, поширений дальше, з можливістю, що держава перейме такі ченитьби (обслуги) як керму банками і транспортом.

Одначе, поза це все, дійсними соціяльними конечностями будуть: збільшена продукція і розподіл товарів і обслуг. А спроба викаже, чи державне підприємство краще постачає ніж приватне підприємство. Якщо, з реформою системи зискової, полишиться ще вистарчаюча продукція, то все буде добре; якщо ні, то „нову систему" знесеться, або принайменше змодифікується. Ось так представляє собі ті справи переважна більшість британців.

ВИКЛАД ПРОФ. ЮРІЯ ВЕРНАДСЬКОГО З ІСТОРІЇ УКРАЇНИ

В пятницю, дня 14. лютого, відбувся перший доклад з цілого ряду наукових лекцій про Україну в Колюмбійському Університеті. Ці наукові доклади, як відомо, уряджує Департамент Східньо - Европейських Мов при Колюмбії в сполуці з Українським Народним Союзом.

Проф. Кларенс А. Менінґ, виконний член згаданого Департаменту, представив у вступному слові численно зібраній авдиторії значіння України в теперішнім міжнароднім положенню, а з тим і важність студій про її сучасне й минуле. Він також представив першого лектора, проф. Юрія Вернадського з Єйльського Університету.

Заки, приступимо до опису самого докладу, уважаємо за відповідне згадати кількома словами про особу проф. Юрія Вернадського. Здається, що небагато українців знає про його плодовиту наукову працю в Америці. Є він автором численних праць з ділянки російської історії та визнаним в Америці авторитетом щодо знання справ Східньої Европи. Його дід переселився з України (Чернигівщина) в Московщину, та, як це було з численними українськими вченими двох минулих століть, поволі зросійщився. Батько проф. Ю. Вернадського, сам визначний вчений, був одним з основників Всеукраїнської Академії Наук за часів гетьманування П. Скоропадського в 1918 р. та був довго її активним членом та співробітником, поки не перейшов до Москви. Сам проф. Ю. Вернадський родився в Петербурзі.

Як вже згадано, проф. Ю. Вернадський є автором широко відомих в Америці підручників історії Росії. Останні його писання виказують на певну еволюцію щодо України. Він визнає її окрему історію і вказує на окремішність української мови, літератури, історії та політичної думки.

На останньому викладі в Колюмбія, він, здається, не оставив найменшого сумніву щодо окремішности української історії, як теж і політичних змагань українського народу. Хто був на його лекції, той виніс миле й незатерте враження, бо це перше в історії Колюмбійського Університету представлено „екс катедра" історію України в правдиво науковому світлі, так як годиться, глядіти на ті справи людині науки, що шукає історичної правди.

Вправді, декого може не задоволити дещо з тверджень проф. Верднадського. Наприклад те, що період Київської Руси, є спільним періодом, себто, щодо нього має теж право й Росія, бо в тому часі Київ обіймав владу і на півночі й сході, де повстала Московщина, згл. Росія. Та професор Вернадський ствердив історичний факт, що козацька чи новітня Україна — це продовження Київської Руси.

Вертаючи до його докладу, не думаємо передати дослівно його півторагодинний виклад. цілою волостю „в Українській- головніші точки, як їх слухач міг схопити.

Говорячи про „Київський та Козацький період історії України", а головно, про добу Хмельниччини, проф. Вернадський вже на вступі зазначив, що в науковому світі панує повне незнання та замішання щодо історії України. А преціњь історія України, говорив він, „є повна драматичних подій". Коли, на думку, проф. Вернадського Київська Русь була федерацією численних словянських племен під проводом Києва, то Козаччина, це вже чисто національна українська держава в повному того слова значінню. Вже в княжій добі української історії, казав проф. Вернадський, український нарід відіграв визначну ролю на Сході Европи. Фактично, Русь-Україна була не тільки духово-церковним, але й політичним лідером Східньої Европи.

„Революція Хмельницького має універсальне значіння".

Переходячи до козацької доби української історії, проф. Вернадський стверджує, що „українська революція 1648 р. має глибокий міжнародній відгомін та універсальне значіння". Це не була виключно українська революція, бо її кличі, як „[illegible]ичних прав для народу, боротьба проти соціяльного гнету польських поміщиків, та вкінці боротьба за релігійну свободу, це кличі, які лягли опісля в основу західньо-европейських еманципаційних рухів".

„Хмельницький національний вожд України".

Довго задержався проф. Ю. Вернадський на особі Богдана Хмельницького, що символізує не тільки цілий козацький період української історії, але являється державним мужем та національним вождем України. Хмельниччина — це доба, якій проф. Вернадський присвятив окремі студії, а про Хмельницького пише він велику монографію. Тому, можна було сподіватися, професор Вернадський присвятив Хмельницькому дуже багато місця теж і у своїм докладі. Хмельницький, як казав проф. Вернадський, був на свої часи високо освіченою людиною. Знав чужі мови, як польську, французьку, турецьку й латинську, а може й інші. Ціла його діяльність в напрямі обєднання українських земель позначується того роду великою обережністю, яка вказує на нього, як дуже зручного дипльомата. Тим треба собі пояснити скромні домагання від побитого польського короля. Хмельницький розумів, що Україна не була ще готова вимогти все те, що їй належалося.

На думку проф. Вернадського, Переяславська угода з 1654 року, яка доречі, ґарантувала повну автономію України, й була свого роду військовим союзом з Москвою, булаб інакше повернула долю України, коли не передвчасна смерть Хмельницького. Проф. Вернадський сильно вірить, що колиб Хмельницький був жив ще хоч десять літ довше, то історія в Східній, та взагалі в цілій Европі, булаб напевно взяла інший напрям, а Україна булаб відіграла далеко іншу ролю в всесвітній історії.

Ґеній Хмельницького проявився не тільки в ділянці дипльоматії та військової стратеґії, але також і в адміністрації. Хмельницький зорґанізував Україну в т. зв. військові округи (полки), спочатку в числі 12, а відтак 20. Ці округи відповідають нинішнім адміністративним поділам модерних держав. В 1657 році, цебто в році смерти Хмельницького, Україна була зорґанізованою державою, якої одначе не вміли вдержати слабі наступники Хмельницького, як і брак єдности. Проф. Вернадський стверджує, що рух Степана Разіна на Донщині, що відповідає часам Хмельниччини та після них міг би був бути значно використаний Україною, бо він був звернений проти централізму Москви, однак цю нагоду прогайновано.

Наслідники Хмельницького, Виговський, Дорошенко й Мазепа, повели політику, яка не йшла далі послідовно по лінії Хмельницького, й в наслідок того Україна закипіла домашніми війнами, спричиненими головно чужинецькими силами, бо всі сусіди України, як Москва, Польща, Туреччина, Швеція, Бранденбурґ, Волощина, були зацікавлені в тому, хто буде правити Україною, й старалися впливати на хід внутрішньої української політики.

Запити та відповіди.

По докладі, проф. Менінґ, заявив, що можна ставити запити. З того скористало багато слухачів, що ставили ріжні запити. Між іншим питали проф. Вернадського про походження назви „Україна" і „Русь", про зовнішню політику Хмельницького, про заміри Мазепи, про знесення кріпацтва. На ті питання проф. Вернадський давав обширні пояснення, які знову вносили багато нового. Наприклад згадав він, що в часі Мазепи на Донщині діяв сильно протимосковський рух отамана Булавіна. Та не зважаючи на намагання донців обєднатися з Мазепою в боротьбі проти царя, Мазепа відкинув цю пропозицію. І тому, що козацька старшина боялася радикального соціяльного руху Булавіна.

Оце в загальному головніші напрямні наукового докладу проф. Вернадського. Треба ще згадати, що проф. Вернадський не поминув інших ділянок з української історії тих часів. Він згадав за формування ріжних слоїв української нації як козацтва, козацької старшини, міщанства й селянства, як теж іпро впливи української церкви, що була тоді самостійна.

Закінчуючи цей опис, ми не можемо не висловити нашої радости з приводу цеї лекції проф. Вернадського. Цей доклад, це так би мовити, пролім в мурі іґноранції чужого світу щодо історії України і українських змагань.

Між численно зібраною авдиторією (велика викладова саля ледви містила всіх присутніх) був проф. Джероїд Танквери Робінсон, визначний учений, автор та спеціяліст з обсягу історії Росії, яку то історію викладає в Колюмбійському Університеті. Були ще інші члени Департаменту Східньо - Европейських мов, як теж були і студенти американці, росіяни й поляки. Українсько - американська молодь, той наш світ, що бере активну участь в нашому зорґанізованому житті, вповні дописала своєю присутністю. Було також дещо й старшого громадянства.

Таких лекцій наша молодь, як також і американський науковий світ, давно потребували. Тому можна тільки радіти, що ми їх діждались.

В. Д.

ЮЛІЯН ТАРНОВИЧ.

ІСТОРІЯ ЛЕМКІВЩИНИ

(21)

Ця надана королем назва не вдержалася; село від свого осадчого Искри вже в XV. ст. стало зватися Искриною і ця назва, замісць Одрінова, виступає в потвердженню цеї грамоти Казимиром королем **Жигмонтом І.** в 1530 р. До Казимирових льокацій належить відтак і село **Близне,** якого заложення на маґдебурськім праві, король поручив 25. квітня 1366 р. Фалькови з **Коросна,** „щоб збільшити доходи в Сяніцькій окрузі". Грамоту Казимира Великого з 28. січня 1366 р. про заснування міста Гохштат - Високемісто, яку загально відносять до містечка **Яслиськ** — поминаємо — бо вона не має відповідних даних про положення, або про державну приналежність цеї місцевости.

В сусідстві з Церговою, повстала в Казимирових часах ще оселя **Ясенка.** Грамотою з 24. лютого 1363 р. Казимир позволив Грицькови Заровичеви в лісі Ясулті, коло річки Яселки, належнім до Сяніцького замку, заложити село на німецькім праві і дати йому назву Грицева Воля. Дещо пізніше у цій околиці засновано село **Бискупичі.** Перемиський єпископ Єрих продав 1. січня 1386 р. солтисови з Рівна Михайлови ліси коло Рівна та Цергови в ціли заснования там села Біскопесвальд. Це село виступає ще в грамоті короля Ягайла з 8. травня 1434 р. під назвою Бискупиці. З опису положення виходить, що це теперішня **Любатівка.** Казимир Великий продав 3. червня 1358 р. Петрові, війтови з Колачич, солтиство в королівськім селі Роги „в Українській - Руській землі коло Коросна над річкою Любатівкою", даючи йому на заснованя нової оселі на маґдебурськім праві 110 ланів з гори від села **Місце** (теперішнє Місце Пястове). Означення положення села Роги в цій грамоті („Українській - Руській землі коло Коросна") вказує й на приналежність самого **Коросна** до України-Руси. Маємо ще грамоту Казимира Великого з 19. листопаду 1367 р., якою він ствердив продажу коросненського війтівства Михайлом і Якушом Пашкови з Тарнова та звільнив нових поселенців Коросна від тягарів на один рік, але в ній приналежність міста не зазначена. За це напис у манастирі Францішканів в Коросні, що величає Володислава Опільського, фундатора конвенту, свідчить за приналежністю цього міста до України-Руси. Зрештою співчасний польський хроніст Янко з Чарнкова, вичисляючи міста і замки — засновані Казимиром Великим, називає зовсім виразно між українськими - руськими містами.

В часі свого побуту в **Бахорі** Володислав Опільський надав 31. грудня 1377 р. Лодомирові Волошинові **Годлє** — поле (теперішні Гадлі), щоб там осадив оселю на волоськім праві. Місто **Тичин** повстало ще за часів Казимира Великого, як німецька кольонія. Король „бажаючи збільшити доходи з Сяніцької округи", позволив 14. березня 1378 р. Бертольдови Тічнерови заснувати місто на маґдебурськім праві в лісі над річкою Білою (тепер Струг) коло старинного села Білої і надати йому назву Тищин. Пилецькі з Тиряви заміняли опісля з кн. Володиславом Опільським свої дідичні маєтности за Тичин і **Канчугу.** Управитель острогомської митрополії, кардинал Дмитро, спираючися на недавні пожертвовання королевої Марії для перемиського єпископства, потвердив 5. травня 1484 року надання перемиським єпископом Єрихом тамошній капітулі десятини з Ланцута та зі сіл Ланцутської волости: Кремяниці, Високої, Альбіґови, Маркови, Косини, Сетеша, Нового Села (тепер присілок до Бірка), Лянґенгофу (тепер невідомого) та Ганцьови.

(ДАЛЬШЕ БУДЕ).

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З нагоди поминок Ольги Басараб.

Є певні моменти, коли нації треба станути разом. І є певні народні свята, коли треба святкувати разом і влаштовувати їх спільними силами. Це не має нічого з тим природним обявом, що в тій чи іншій орґанізації доходить до непорозумінь, навіть таких, що доводять до розколу. Буває, що навіть такий розкол виходить на добре, коли його наслідок такий, що по обидвох сторонах видно зможену працю. Очевидно, це є лиш тоді, як одиниці, чи ґрупи, яких розвели ріжниці поглядів, ставлять працю для якоїсь ідеї вище особистих амбіцій. Тоді, найшовши власний ґрунт, думають про те, як найкраще його виправити. Та булоб зле, колиб замісць цього думали, як кидати грудками на противника. Живемо у демократичній державі, де можемо до вподоби зміняти свою орґанізаційну приналежність і підшукувати людей та середовища, у яких добре себе почуваємо. А досвід вчить, що найкращі висліди дає та праця, для якої люде лучаться по власній волі та після власної вподоби. А далі: дві, три, чи навіть і десять жіночих орґанізацій — не є для нас забагато. Для кожної найдуться обовязки, що будуть вартісним вкладом у наше збірне життя. Та бувають часом перед нами такі завдання, яких характер та великість наказують лучитися разом, забуваючи на ріжниці, що звеліли нам шукати окремих доріг. До таких зачисляю у першу чергу такі свята як у память Ольги Басараб.

В особі покійної Ольги Басараб ми повинні шанувати не лиш жінку-геройку, що кладе життя за краще завтра свого народу. Колиб ми лиш це робили, її поминки скоро звелисяб, хоч усі ми добре знаємо, як великою є жертва її життя, як геройськими є її вчинки. Лиш одиниця, що лишає якусь ґеніяльну мистецьку літературну, чи наукову спадщину, або є величю суспільного чи політичного світа цеї міри, що заважує на характері своєї епоки і витискає на ній своє пятно — може стати джерелом натхніння, темою для періодичних спогадів та звеличання — без власної шкоди. Щоби культ Ольги Басараб не буденнів, мусить вона стати символом усіх страждань, усіх тих варварських насиль, що його витерпіла українська жінка на протязі довгих століть нашого недержавного життя. Епока диких орд, шляхецьких вибриків, польської та большевицької займанщини, кожна з них, має свої геройки, яким належиться раз у рік достойний наш поклін. При нагоді поминок Ольги Басараб нашим обовязком є пошанувати цей геройський вклад, що його дала українська жінка у визвольні змагання українського народу. І в спосіб найвеличавіший, на який лиш нас, жінок стати. Будемо це могли зробити тоді, коли заставимо усі жіночі товариства нашого міста святкувати поминки Ольги Басараб — спільними силами.

У неділю, 9. лютого ц. р. зайшла я на концерт, що його уладжувала Головна Управа Самостійного Золотого Хреста в Ню Йорку у память Ольги Басараб. Ідейний замисл аранжерок та виїмково поважна поведінка публики — це речі, що в першу чергу прислугують на признання. Недотягнення та недосконалости у програмі такі, що на будуче мож уникнути їх, коли це свято будемо уладжувати більшими, спільними силами усіх жіночих товариств міста Ню Йорку. Далоб це кращі можливости у диспонуванні мистецькими силами, фінансовими середниками, а до того ще й численніщу участь та кращий моральний ефект.

Публика щиро оплескувала виступи хору під управою пана Онуфрика, скрипкові продукції п. Салика, та співи пань Олі й Віри Задорецьких. Та річевий осуд належав би до музичного критика. Моя заввага лиш та, що не добре у програму жалібного концерту вміщувати скочну арію „мазурки", зокрема тоді, коли концерт є на честь трагічної жертви польського тюремництва! — Деклямуючи, обі уроджені в Америці виголошували вірші зі зрозумінням і доброю, поправною мовою. Пані Середова, заступала місце хорої панни Клячко, виступивши зо святочною промовою. В англійській промові панни Юлії Кусій вичувалося щось більше ніж непересічний ораторський талант. Це був щирий, жевріючий вогонь гніву за насилля над поневоленим українським народом, а з тим ще й заповіт вільного покоління, що у слушну хвилю подасть крізь океан помічну руку своїм братам.

Свята Ольги Басараб дуже надаються до цього, щоб такий вогонь роздмухувати. І тому з великою старанністю треба братися нам до їх уладжування.

Клявдія Олесницька.

---

1 ложка гіркої сили (Епсом солтс) розпущена в 2 квартах води спричинить скорший ріст вазонкових ростин.

—o—

Коло 400,000 американців нездужає на пелягру, цебто на недугу, спричинену недостачею в їді молока, яєць, печінки, зеленини й овочевих соків.

НАПРУЖЕННЯ НА СХОДІ.—Загальне напруження на Сході проявляється на вістку, що Японія пре до Гонґ Конґа (1), японські команданти відбувають конференцію в Гайнані (2), що голяндський корабель відкликано з моря до Манілі (3), та що японці концентрують військові й фльотні сили на островах Спратлі (4). З Австралії (5) доносять, що ситуація стає грізна.

ЗНОВУ СЛУЖИТИ.—Старий шведський вітрильний корабель „Абраґам Ридберг", що був збудований у 1892. році, а недавно „пішов на пенсію", вернувся тепер знову до служби як корабель для вишколу шведських кадетів.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

В. Н., Дірборн, Міш. — Тепер таке можна часто чути чи вичитати з польських ґазет. Поляки мають тепер добру нагоду застановитись над тим, що й як було, а як не схочуть витягнути консеквенцій з українсько-польської минулої траґедії, то тим копатимуть гріб і тій новій Польщі, яку будують. З того, що, як Ви кажете, чується з радіових промов, чи проповідей, як і з того, що пише польська преса, не видно, щоби була серед поляків якась справжня зміна в їх відношенню до української справи. Їх провідні люди прямо не мають відваги сказати, як треба поступити і далі рахують на те, що „якось то буде".

Усім, що надіслали витинки з чужих ґазет, а їх останніми днями було дуже багато, щиро дякуємо.

І. П. Ф., Арнолд, Па. — Дякуємо за письмо і велике замовлення. Це найкращий дарунок, коли висилається знайомим книжку, або американцям чи канадійцям, бо коли вона в англійській мові, то тим освідомлюється їх щодо української справи.

З ЖИТТЯ ГРОМАД І ОРҐАНІЗАЦІЙ

РОЧЕСТЕР, Н. Й.

Ювилей сестрицтва.

Дня 25. січня ц. р. святкувало сестрицтво Рождества Неп. Богородиці, відділ 36 У. Н. Союзу, ювилей свого 25-літнього існування. Сестри зійшлись того дня на гали і звідтам пішли до церкви, де прибули також з прапорами — братство св. Йосафата, Братство св. Миколая, Запорожська Січ, Союз Українок. Отець Турула посвятив американський прапор та відправив панахиду за померлі сестриці. Поблагословивши прапор о. Турула передав його сестрицям, та виголосив слово, в якім закликав сестриць шанувати прапор і під ним виконувати корисну суспільну роботу.

Після цього сестри й інші товариства та гості зо своїми прапорами опустили церкву і удались на галю, де забрали свої місця. Банда під проводом В. Поповича відограла гимн. Предсідниця товариства Марія Гойсак відкрила свято і попросила приявних повстанням із місць вшанувати память померлих членкиць. По зясуванню цілі свята предсідниця попросила о. Турулу до слова, який розказав дещо про працю сестрицтва. Банда під проводом В. Поповича відограла пару музичних кусків, а хор під управою А. Лаврів відспівав пару пісень. Предсідниця М. Гойсак покликала до слова п. Василя Пакулу, який зорґанізував цей відділ і той розказав, як то було тяжко в початках постягати людей до орґанізованої роботи. Олена Скоробач, членкиця відділу, та перша касієрка, розказала дещо про перші кроки товариства. Секретарка М. Ходяк відчитала фінансовий звіт за 25 літ праці товариства, скілько виплачено добровільних жертв, та який тепер стан каси. Також прочитала назвища тих сестер, що померли.

Тепер предсідниця покликала до слова головного предсідника У. Н. Союзу, п. Миколу Мурашка, котрий виголосив довший реферат про У. Н. Союз. Потім, приступили до складання привітів ріжні товариства, що брали участь у тім ювилею, а саме: братство св. Йосафата, від. 217 УНС, братство св. Миколая, від. 12 Провидіння, парохія, Тов. Вільні Козаки, від. 316 УНС, Тов. Запорожська Січ, від. 367, Тов. ім. Драгоманова, від. 244, Братство св. Петра і Павла, від. 155, Тов. ім. Тараса Шевчінка, Братсво мол. св. Йосафата, від. 266, Комітет парохіяльної галі, сестрицтво св. Анни, сестрицтво ім. Лесі Українки, Союз Українок, від. 6, сестри У. З. Хреста, Союз Українок з Вест, від. 55, Хор Боян, парохіяльна банда, Орґанізація Державного Відродження України. Всіх товариств було 18, за що їм усім, а також всім приявним гостям, що прибули на те свято, належиться щира подяка.

По привітах хор під управою А. Лаврів відспівав декілька пісень і „Многих літ", сестрам. Окрему подяку зложила предсідниця пані Гойс, всім товариствам, гостям і гол. предсідникови М. Мурашкови, за прибуття на це свято.

По концертовій частині відбувалася забава з танцями до пізної ночи.

Марія Ходак, секретарка.

МАЛКОЛМ МЕКДОНАЛД
син бувшого британського прем'єра що став „високим комісаром Канади".

Д-р Кирило Трильовський.

СОЙМОВІ ВИБОРИ В 1889 РОЦІ
(В СНЯТИНЩИНІ).

Перед 50-ма роками розходилося при загальних соймових виборах — оскільки йшло про снятинський повіт — про боротьбу між двома кандидатами: повітовим маршалком, дідичом Стефаном Мойсою і гр.-кат. парохом зі Стецеви, **о. Кирилом Гамораком.**

Стефан Мойса — це був дідич з Рудник — також в снятинськім повіті — а хоч був вірменином, або як у нас тоді вірмен звали „кабзаном", був і польським шляхтичем та підписувався: Мойса де Росохацкі. „Кабзани" мали в тих часах дуже погану славу, бо вважали їх за великих шахраів. На Покуттю много сіл було власністю вірмен. А хоч вірмени походили властиво з Малої Азії та Кавказу, то вони в Польщі цілковито спольщились і забули навіть свою мову. Остався лише в них окремий католицький вірменський обряд, а й досі існують вірменські костели, наприклад у Львові, Станиславові, Снятині і в Кутах. Власне в тім останнім містечку остались ще вірмени-міщани, очевидно вповні спольонізовані.

Десь може в 1907 році, приїхав був до Коломиї учений данець Абе Майер Бенедіктзен, а то спеціяльно в тій цілі, що то поробилось з вірмен серед українського і польського окруження. Він студіював вірменське питання і в Туреччині і на Кавказі — і взагалі був він спеціялістом від міжнародніх боротьб між ріжними племенами. І так студіював він на місці македонську справу, а що до Кавказу, то розказував мені, що там живе сорок чотири ріжних народів, з котрих звичайно кожний має цілком окрему, самостійну мову. Неодин такий народ не числить нераз і тисячки членів, а прецінь має свою самостійну мову. Все це є ще залишки з колишніх вандрівок народів. Ось такий народець заблукався у якусь глибоку долину між недоступними горами і там собі осів, відрізаний цілком від решти світа.

І боротьба з царським урядом була для кавказьких народів дуже важка, бо не мали спільної мови для порозуміння між собою. Впрочім між декотрими з них панує величезна взаїмна ненависть, як наприклад між вірменами і грузинами. Коли царська влада упала і вибухла революція, то вони десятками тисяч вирізували себе.

Стефан Мойса з Рудник він в снятинськім повіті дуже хитру політику і передовсім старався позискати для себе урядництво. Тому, якщо коли приїхав до снятинського „Сокола", то віз зі собою кільканадцять фляшок вина, яким трактував всіх членів „Касина", яке мало в „Соколі" свою домівку.

Але ціла штука: він інших напував, але сам ніколи нічого не пив і через то завжди панував і над ситуацією і над собою.

Та найбільша його сила була в тому, що він запрошував до себе на ферії віцепрезидента львівського намісництва, і то з цілою родиною. Через це впливи його були незвичайно великі, а кождий снятинський староста прямо дрожав перед ним.

Спеціяльно всіх жидівських махерів мав він за собою і для них „пан маршалек" був прямо якимсь божком. Але він в цинічний спосіб їх собі легковажив. Як раз жидівська депутація, і то з рабіном на чолі, приїхала до „ясьнevельможного пана маршалка", то він повівся з нею так, що не можливо це в газеті передати.

Найбільша його форса лежала в тому, щоби нововибраних війтів деморалізувати і робити хрунями та в той спосіб мати з них на кожний випадок послушне знаряддя.

Снятинські вибори в 1889 році були ще й остільки замітні, що то було немов друге видання виборів з 1888 року. Тоді іменно були доповняючі вибори до сойму лише на один рік, бо власне кінчилася соймова (шість-річна) каденція. Виборча боротьба розігралася між тими самими кандидатами: між Мойсою і о. Гамораком і виграв тоді Мойса. Вина цеї програної була по українській стороні, так як ми запізно рішилися і почали аж тоді акцію, коли правибори були вже переведені, отже виборців — між ними більшість хрунів — були вже вибрані. Я робив вправді і тоді, що міг, але зґанґриновані душі вже годі було зрушити; вони пішли за Мойсою. І я — по голосуванню — ходячи наоколо хати, де була наша головна виборча команда, гірко плакав по причині нашої невдачі.

На другий рік взявся я однак завчасу та докладніше до справи і старався передовсім про це, щоби добре перевести правибори.

Одначе „достойно і праведно есть" поговорити дещо і про самого у к р а ї н с ь к о г о (руського!) кандидата, цебто про о. Кирила Гаморака зі Стецеви.

Парохом у Стецевій був в тім часі дуже старенький і вже сліпий о. Симеон Гаморак, а при нім, яко сотрудник, був його син о. Кирило Гаморак, який мав також вже понад 50 літ і був вже сивий.

Отець Симеон цікавився дуже всіми біжучими справами, а часописи читали йому в голос його внучка Галя (пізніше за д-ром Северином Даниловичем), Ольга (пізніше за Василем Стефаником), або дві другі — Марія та Галя (пізніше за о. Іваном Плешканом, автором відомої пісні: „Раз два, раз два вперед хлопці, ми вандрівники!", співаної і тепер між народом, з уваги на свій патріотичний зміст).

Найстаршу Евгенію висватав мій батько за свого свояка о. Василя Калитовського, брата Єроніма, про котрого буде ще окремо мова.

(Дальше буде).

ЯПОНІЯ НЕ ЗАЧНЕ СКОРО ВІЙНИ

ШАНГАЙ. — Не зважаючи на те, як розвинуться події на Далекому Сході, Японія не є в стані зачати війну з Великою Британією і Злученими Державами і атакувати таку морську базу як Сінґапур. Якщоб таке мало статись, то забралоб Японії кілька місяців часу, щоб належно підготовитись. Таке кажуть знавці відносин на Далекому Сході.

У ЧЕТВЕРТУ РІЧНИЦЮ СМЕРТИ
НА ВІЧНИЙ СПОМИН МОГО ДОРОГОГО МУЖА Й НАШОГО БАТЬКА Й ДІДА,
КОНСТАНТИНА КИРЧОВА,
що розпрощався з цим світом 19. лютого 1937 р.
Дружина АНТОНИНА.
Діти: ТЕОДОР, ОЛЬГА, МАРІЯ, АННА Й ОЛЕНА.
ВНУКИ, ВНУЧКИ.

Д-р А. Т. Кібзей.

ВІТАМІНИ, (VITAMINS)

Всяку поживу потрібну до життя наука хемії ділить на цукор та його подібні мішанини (carbohydrates). товщі протеіни (proteins), сіль, ріжні кваси, воду і т. д. Але є ще й інші недосліджені складники поживи, котрі знаходяться в менщій скількости. Та коли їх бракне, життя, його розвиток, стає неможливим.

Цю прогалину в рослідах поживи завважив Eiskman ще в 1897 році в Китаю, де він розсліджував раси та їх віджившлювання.

Люде часто занепадали на загальне запалення нервів (beriberi. polyneuritis) що спричинювало опухнення ніг та рук, нидіння мускулів, анемію, біль, та штивність скулів і т. д. Лікування цеї недуги — було майже безуспішне. Eiskman, роблячи досліди зауважив, що западало на цю недугу найбільше у людей, що **відживлялися рижом**, що вже був без луски, а люде, що їли риж з лускою, не хорували на цю слабість. А якщо хорим дати до рижу троха рижового ґрису, то вони скоро приходять до здоровля.

Це був перший крок до відкриття вітаміну А (Vitamin A). Над цими дослідами почали працювати багато учених медиків як McCollum. Hopkins, Osborne та інші. І вкінці наука медицини відкрила, що в поживах як в маслі, молоці, яйцях, городовині, та зернах збіжа — є складник поживи, що розпускається лише в товщах. Цей складник назвали тоді **Вітамін А.** Дальші досліди доказали, що ще є і другий складник в цих поживах, а особливо в молоці та зернах збіжа, що розпускається лише в воді. Його назвали **Вітамін Б.**

Оба ці складники показалися дуже успішними при лікуванню "beriberi". Без них життя та здоровля людини ниділо, не росло, та не розвивалося доказували учені медики.

Досліди над вітамінами не скінчилися. Ідуть вони дальше, та дальше в певнім розгоні. Нині медицина вже знає про ось такі вітаміни:

1. Вітамін А (Vitamin A).

а) Знаходиться він в молоці, маслі, в зеленій городовині, яйцях, та мабуть найбільше в рибячій оливі (Cod Liver Oil). Розпускається лише в товщах. Його брак у поживі, або недостаточна скількість, спричиняє: припинення росту в малих дітей; згуба на вазі; сохнення скіри; занепад на недуги легенів; очи, нічна сліпота. (Цікаво, що на цю сліпоту хорували звичайно галицькі селяне у великий піст, коли не їли ні молока, ні масла). Дальше: в людей слідний загальний занепад на здоровлю — анемія, скірні боляки та прищі, запалення кінцевих нервів, що спричиняє опухнення ніг та рук, нидіння мускулів, штивність, біль, деґенерація нервів, недомагання в репродукції та нахил до формації ниркового каміння.

Лікування браку Вітаміну А, або недуг спричинених його неприсутністю — є якнайскорше привернення поживи, де цей складник знаходиться. Добре також зарадися свого лікаря, в якій формі можна дістати Вітамін А. А є їх нині багато в ріжних оливах, пігулках, капсулках чи в плині.

2. Вітамін Б (Vitamin B).

При дальшім розсліджуванню вітаміну Б, показалося, що це не є оден складник, або „компавн", але мішанина нерозібраних складників, що дуже влучно названо "Vitamin B Compax".

Брак його в поживі спричинює загальне запалення кінцевих нервів (polyneuritis. beriberi) з характеристикою нидіння мускулів, болю, серцевого недомагання, опухнення та загального упадку на здоровлю.

Щоби привернути такого хорого до здоровля, треба давати йому вітамін Б1, який знаходиться в кільцях пшениці, в рижовім ґрисі, у свіжім сировім мясі, в горосі, в фасолі, в яйцях, в молоці в дріжджу, в оріхах і т. д. Отже, треба таку поживу давати, що має найбільше цього вітаміну. Або ще лінше є купити чистий препарат, як Thixmine Hydrochloride, або інші препарати в капсульках, пігулках, або в плині.

в) Vitamin B2, котрий відлучено і синтезовано (зроблено штучно у формі Nicotinic Acid.

Недостача його спричинює недуґу pellagra, що її пізнати по прищах на тілі, пухненню, червоних ґубах з прищами, червонім опухлім язиці, нестравности, розвільненню, напруженню нервів і мозку, що нераз веде до нервового розстроєння та умових хворіб.

Поживи, в яких знаходиться нікотиновий квас, є кільчена пшениця, рижовий ґрис, зелений горох, сос з помідорів, маслянка, воловина, печінка, нирки, риба (Salmon), та найбільше в дріжджах т. з. "Brewer's Yeast". І на цю поживу треба уважати при лікуванню пелягри. До цього можна уживати і чистого та штучно виробленого нікотинового квасу, який можна дістати в ріжних препаратах.

с) Vitamin B3, 4, 5, є ще в процесі досліду. Внедовзі почуємо і про них.

Vitamin B6 також розсліджується. Він мав би спричиняти анемію (малокровність).

При розсліджуванню Vitamin2 попали на Vitamin G.

3. Вітамін С (Vitamin C).

Вітамін С (Vitamin C) вже досліджений і знаний під іменом як Аскорбячий Квас (Ascorbic Acid. or Cevitamic Asid).

Недостаточність його в поживі, спричиняє недугу, що її зовуть "scurvy". Є це недуга малокровности та її недомагань. В такого хорого скіра звичайно бліда, ту і там поцяпана маленькими підскірними кровотоками. Такі люде мають часто кровотоки з ясел навколо зубів, з носа, або прямо з уст. Тіло вихудніле, вязи опухнені та страшно болячі. Загальне ослаблення.

Цвітамічний Квас (Vitamin C) знаходиться в соках цитрини, помаранчі, ґрейпфрут, сирої капусти, свіжих ягід і т. д.

Колиб хто занепадав на цю хворобу то треба його тими поживами відживляти.

Недуга ця звичайно проявляється в моряків, що живляться головно консервами, або їдять всякі поживи лиш з бляшанок. Добре це є запамятати і нашим господиням! Всяка свіжа пожива та овочі є справжні та пожиточніші ніж "any First Class Canned Goods."

(Кінець буде).

БІГУН.—Волтер Мел з Медисону, Висконсін, перебіг 1,500 метрів за 4 хвилини 13.6 секунд.

БУДЕ ВОЗИТИ ЖОВНІРІВ. Американський військовий транспортовий корабель „Едмунд Б. Александер", котрий Злучені Держави виарендували Великій Британії на вожения жовнірів з Канади в Англію. (Світлина знята в порті Сейнт Джан на Новій Фундляндії).

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

BRANCHES 438 and 441 of the U. N. A. are going to have a meeting Sunday, February 23, to elect a delegate. All members are invited to attend. The meeting will be held at approximately 2:30 at the corner of Centre and Fourth Sts., West Easton, Pa. — John Terlecky.

JERSEY CITY, N. J. The Sons of Ukraine Society, Branch 287 of the Ukrainian National Association, will have a meeting on Friday, February 21st, at the home of the secretary, 146 Carlton Avenue, starting at 9:30 P. M. A delegate will be elected to represent the branch at the U. N. A. Convention to be held in Harrisburg, Pa., in May. All members are requested to attend this important meeting. — Theodore Lutwiniak, secretary; Nicholas Tomchuk, president; Frank Dubeck, treasurer.

ПЛЕЙНФІЛД, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 372., відбудуться в суботу, 22. лютого, в годині 7:30 вечір, в домі, де звичайно збори відбуваються. Просимо всіх членів і члениць прибути на ці збори, бо буде справоздання за 1940. рік. Збори мали відбутися в пятницю, 21. лютого, але декотрі члени працюють наніч. — Ю. Голинський, предс.; В. Реновець, кас.; П. Ярема, секр.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ. — Місячні збори Тов. Вільні Козаки, від. 116., відбудуться в неділю, 23. лютого, в українській гали, 18 Вудланд стр., в годині 2:30. Проситься всіх членів і члениць прийти на означений час. Є важні справи до полагодження. Буде вибір делеґата на 20. конвенцію У. Н. Союзу. — Михайло Скурняк, предс.; Йосиф Паславський, кас.; Павло Стадник, секр.

МІЛВОКІ, ВІС. — Місячні збори Тов. ім. Івана Франка, від. 103., відбудуться в суботу, 22. лютого, в церковній салі, 1231 Скат ул., в годині 7 вечором. Проситься всіх членів і члениць, місцевих і позамісцевих, прийти на збори, бо тільки на зборах ухвалюються і полагоджуються товариські важні справи, а не одинцем по яких там забавах. Що секретар, або інший урядник не зробив того, чи сього, нарікаете тому, що не приходите на збори, де членами полагоджуються тов. справи і поступають вперед, не чекають на інших. Пригадуемо довгуючим членам прийти на збори та вирівняти свої залеглі довги. — Й. Сенчишин, предс.; М. Адамчук, кас.; Т. Барсук, секр.

СКРЕНТОН, ПА. — Місячні збори Бр. св. Михаїла, від. 159., відбудуться в неділю, 23. лютого, зараз по Сл. Божій, в гали Укр. Гор. Клюбу, 608 Лакавана Ев. Обовязком кожного члена прийти на ті збори, бо є важні справи до полагодження і будемо вибирати делеґата і заступника на 20. конвенцію У. Н. Союзу. Проситься всіх членів, щоби прийшли і вирівняли свої вкладки та вписали свої діти, коли вони ще не є вписані, бо як знаю, ще є багато наших членів, котрих діти ще не є вписані до найліпшої української організації в Америці. — Микола Масляк, пр.; Стефан Петрівський, кас.; Мих. Камінський, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. — Звичайні місячні збори Бр. св. О. Николая, від. 106., відбудуться в неділю, 23. лютого, в годині 12. вполудне, зараз по Сл. Божій, в гали церковній, Оклей і Райс ул. Маємо дуже важні справи до полагодження. Буде теж вибір делеґата на 20. конвенцію У. Н. С. Просимо всіх членів і члениць явитися на ті збори, щоби потому не було нарікань, що я не знав нічого за ті збори тай вибрали такого делеґата, що вам ся він не видів. Уряд на рік 1941. зістав вибраний як слідує: Василь Любас, предс.; Михайло Шаран, заст.; Іван Черґавий, рек. секр.; Гавриїл Дацьків, фін. секр.; Володимир Єдинак, кас.; контр. комісія: Йосиф Коцовський, Іван Любонко, Микола Прима; надзир. хорих: Петро Біжик, Іван Рібей; хорунжий Теодор Джуґан; сторож Михайло Подоляк. З ново вибраним урядом станьмо до спільної праці для добра відділу і нашої найдорожчої орґанізації У. Н. Союзу. Як секретар прошу всіх членів вписуйте свої діти в члени У. Н. Союзу, або як маєте своїх кревних чи знайомих, котрі бажали би стати членами У. Н. С., повідомiть мене, а я постараюся вже їх обслужити в чесний і задоволяючий спосіб. — В. Любас, предс.; В. Єдинак, кас.; Г. Дацьків, секр., 1018 N. Trumbull Ave.

НА НАРОДНІ ПОТРЕБИ

ВОТЕРВЛИТ, Н. Й.

Збірка на зборах.

По річних зборах товариства ім. Богдана Хмельницького, відділу У. Н. Союзу, що відбулись 22. грудня м. р., по виборах нового уряду відбулась мала гостина. Предсідник Петро Ковальчик згадав про народні потреби, на які ми складали попередних років і на які треба зложити і цього року. Зложили на народні потреби по 50 ц.: В. Футулуйчук, І. Урбан, П. Ковальчик, Я. Вовчко, Н. Н., Древецький, Вовчук, Ф. Євусяк, В. Галайко, М. Мадараш; А. Дзямба 30 ц.; П. Риган 25 ц. Решта 70 ц., дрібними. Гроші переслано через Обеднання.

М. Мадараш, секр.

ЯПОНСЬКО-СОВЄТСЬКІ РОЗМОВИ

МОСКВА. — Переговори, які тепер ведуться між представниками Японії й СССР, дають повну надію на те, що буде заключений між обидвома державами не тільки новий широкий торговельний договір, але навіть і договір про ненапад. Щодо того останнього, то обидві держави погодились уже щодо головних засад. У всьому тому помагає Німеччина. Таке виходить з того, що передає Юнайтед Прес.

ПІДПИРАЙТЕ СВОЇХ БИЗНЕСМЕНІВ.

Плями з чорнила на матеріях, усувається через мочення їх у воді, додавши до неї велику скількість амоняку.

Кожна частинка нашої землі, почавши від крейди, а скінчивши на діяманті була колись лиш газом, як твердять учені.

ТАРЗАН, ч. 230. Кріза.

Не звертаючи уваги на погрози з боку дівчини, що вона вбе кожного, хто захоче відняти в неї хлопця, Тарзан підступав до неї.

Рішучим рухом вона скинула зо себе вбиту ґазелю, даючи тим до зрозуміння, що вона не жартує.

В кількох наступних хвилинах вона миттю сягнула до свого сагайдака і блискавично наложила стрілу на лука.

„Стій там, де стоїш", приказала вона Тарзанови грізно. Але Тарзан не звертав на це уваги.